

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
95 – ї
підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(присвячена 70-річчю БДМУ)**

17, 19, 24 лютого 2014 року

Чернівці – 2014

УДК 001:378.12(477.85)
ББК 72:74.58
М 34

Матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 328 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Андрієць О.А.
доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.
доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.
доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.
доктор медичних наук, професор Заморський І.І.
доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.
доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.
чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.
доктор медичних наук, професор Польовий В.П.
доктор медичних наук, професор Слободян О.М.
доктор медичних наук, професор Ташук В.К.
доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.
доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.
доктор медичних наук, професор Шаплавський М.В.

ISBN 978-966-697-533-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2014

систему технологій, засобів та підходів навчального та позанавчального плану, що забезпечують володіння однією або кількома мовами. Комунікація розглядається у контексті стратегічного процесу, що передбачає застосування ефективних стратегій для розв'язання комунікативних завдань. (Андрущенко В.П., Скубашевська О.С). Окреслена проблематика досліджувалася багатьма вченими, зокрема: типи стратегій і мовні структурні рівні (Акінчиць Н.Г.); практика як основа реалізації мовних стратегій у полікультурному просторі (Базиліак Н.О.); інтеграційні процеси як фактор розвитку освітнього простору полікультурного регіону (А. Шогенов); мовні стратегії у формуванні міжкультурного діалогу у європейському просторі (Т. Скубашевська); методика формування стратегій автономної навчальної діяльності у студентів-першокурсників у роботі з іншомовним тестом (Т. Тернових) тощо.

Філософські, психологічні та педагогічні проблеми реалізації мовних стратегій у полікультурному просторі розглядали провідні вчені В.Андрущенко, В. Бех, У. Вайнарх, Г. Ведель, А. Загнітко, Л. Танюк, С. Тер-Минасова, О. Токменко, Г. Чердниченко та ін. Методикам навчання іноземній мові присвятили праці Н. Авшенюк, Л. Аза, Т. Артемчук, І. Бім, Л. Версан, Т. Годованець, М. Палій, К. Скиба, Л. Щерба та ін. Відомо, що для найбільшої оптимізації формування і використання мовних стратегій у сучасних умовах слід зважати на вплив внутрішніх і зовнішніх причин на процеси вивчення, поширення і використання різних мов. Значною мірою ці чинники діють, у першу чергу, на формування потрібних знань, умінь і навичок у рамках комунікативної компетенції. Рушійною силою такого впливу є національна, регіональна, етнічна самоідентифікація особистості. На вивчення мови позначаються також фактори прихильності до того чи того соціокультурного простору, прагматичні інтереси людини, бажання самореалізуватися.

В епоху європейської інтеграції України поглибилися процеси мобільності. Мотивацією студента взагалі, зокрема його мотиви до вивчення іноземних мов, спричинені подальшою можливістю працювати в одній з європейських країн. Вивчення механізмів мовних стратегій у встановленні економічних чи культурних контактів, у міжособистісному спілкуванні є основним засобом налагодження міжкультурного діалогу, досягнення толерантності і взаєморозуміння, подолання суперечностей та конфліктів, які час від часу можуть виникати у майбутній професійній діяльності.

З-поміж інших чинників професійної компетентності майбутнього фахівця належне місце посідають мовні стратегії. Серед різноманітних типів мовних стратегій можуть бути корисними для студентів такі: аналіз ходу мовного спілкування. Комунікація віддзеркалює пошуки спільної мови, виробленням основ діалогічної співпраці; кооперативні й некооперативні: пов'язані з елементами гри і ритуальної мовної поведінки; інформативні та інтерпретативні стратегії: повідомлення інформації, з'ясування справжнього стану справ, коли відбувається суперечка чи обмін думками з будь-якого питання; стратегії впливу адресата на партнера по спілкуванню, спонукання до дії, обміну думками з окремих питань, ухвалення рішень. Адресат, застосовуючи тактику імпліцитного вираження значення, використовує соціальні акти прохання, непрямого спонукання, побажання.

Розуміння комунікативного партнера, нагальних завдань, що потребують одночасного розв'язання, може бути досягненим лише за допомогою мовних стратегій, які забезпечують проникнення в суть проблеми, тенденцій її розгортання у відповідності з культурними традиціями і сучасним станом розвитку народів європейського простору.

Мовні стратегії стають невід'ємною частиною професійної компетенції, формують здатність спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової або професійної діяльності.

Тимофієва М.П.

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Вивчення структури рефлексії, динаміки її розвитку представляє великий інтерес, оскільки дозволяє наблизитися до розуміння механізмів формування особистості. Людина має володіти низкою додаткових специфічних рис: протистояти інформаційному тиску і маніпуляції, швидко осмислювати і долати проблемні ситуації, самоусвідомлювати внутрішні засади своєї діяльності, формувати індивідуальний образ, професійну перспективу тощо. Найважливішою особливістю рефлексії є здатність керувати власною активністю відповідно до особистісних цінностей. Активна рефлексія дає змогу зробити професійну самореалізацію активним, творчим і особистісно значущим процесом. Водночас рефлексивний аспект цього процесу вивчено недостатньо. Метою даної роботи є дослідження сформованості рефлексивних процесів у студентів-медиків Буковинського державного медичного університету, зокрема індивідуальної рефлексії та комунікативної взаємодії.

Для розв'язання поставлених завдань у роботі були застосовані методи теоретичного (зіставлення, систематизація, класифікація, узагальнення) та емпіричного дослідження. На різних етапах емпіричного дослідження обиралися і використовувалися комплекс методів і прийомів, що включав: стандартизовані опитувальники; психодіагностичну методику індивідуальної міри рефлексивності А.В. Карпова, В.В. Пономарьової; методику «Оцінки комунікативних і організаторських схильностей особистостей» (КОС). Отримані дані піддавалися кількісному аналізу з подальшою їх якісною інтерпретацією і змістовним узагальненням.

Здійснений теоретико-методологічний аналіз рефлексії, дає підставу розглядати це поняття, як форму активного особистісного переосмислення людиною того чи іншого змісту індивідуальної свідомості, необхідної для успішного здійснення діяльності. Такий підхід визначає цілісне уявлення про рефлексію як єдність її особистісних та інтелектуальних критеріїв. Процес підготовки спеціалістів медичного профілю, з функціонуванням в системі "людина-людина" повинен включати психологічні рефлексивні методи, які дозволяють підвищити ефективність навчальної діяльності, рівень комунікативної компетентності, оволодіти професією.

Визначені особливості впливу інтелектуальної, особистісної, комунікативної рефлексії на розвиток особистості. Одним із показників сформованої навчальної діяльності студентів є високий рівень її свідомої регуляції. Для того, щоб успішно навчатися у вищому навчальному закладі необхідно вміти самостійно організувати свою навчальну діяльність; практично володіти навчальними діями; рефлексивно усвідомлювати сутність і підґрунтя виконуваних дій, оцінювати їх відповідність цілям та умовам діяльності і визначати найбільш ефективні способи засвоєння знань. Підтверджено, що критеріями сформованості рефлексивної культури, підвищення рівня комунікативної компетентності медичного працівника, є теоретичні знання про рефлексію; комунікативну компетентність; рефлексивні вміння; здібності до рефлексивної діяльності; наявність мотивації рефлексивної діяльності; усвідомленість процесу формування рефлексивної культури. За результатами дослідження рівня розвитку індивідуальної рефлексії у абітурієнтів та студентів-медиків БДМУ, розроблена тема розвитку рефлексії для програми підготовчого курсу. З'ясовані можливості та передумови формування комунікативної компетентності та механізмів рефлексії майбутніх медичних працівників у вищих медичних закладах освіти.

Тодоріко А.Д.

ВПЛИВ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ДОВІРИ НА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Феномен довіри в сучасному світі є надзвичайно поширеним явищем, це пов'язано в першу чергу з тим, що в процесі соціалізації індивід набуває певних правил та норм поведінки в суспільстві, що призводить до формування його свідомості. Вплив навколишнього середовища, а зокрема людей сприяє на формування довіри індивіда на міжособистісному рівні та згодом в процесі входження людини в політику та на його рівень відношення до політичних інститутів, тобто політичної довіри, що актуалізує дане дослідження.

Метою дослідження є з'ясування впливу міжособистісної довіри на формування довіри до політичних інститутів.

Поняття довіри як соціально-психологічний феномен виник у суспільстві з початку формування перших соціальних груп і вже перші згадки про довіру ми спостерігаємо у творах видатного китайського філософа Конфуція який зазначив, що правителю потрібні три джерела: зброя, продукти і довіра. Правитель, який не володіє всіма трьома, має передовсім відмовитися від зброї, потім від продуктів, та будь-якою ціною триматися за довіру: "Без довіри ми не зможемо вистояти". Для з'ясування сутності поняття «довіра», варто окреслити її суб'єкт та об'єкт. Кожна людина може стати суб'єктом й одночасно об'єктом довіри. Будь-який об'єкт викликає довіру, тільки якщо володіє властивостями безпеки (надійності) і корисності (значущості, цінності) для людини. Формування довіри до політичних інститутів зумовлено в першу чергу зі становленням особистості в суспільстві та рівнем стабільності політичної системи. В умовах забезпечення соціальних та економічних потреб людини державою і формується відношення довіри чи не довіри до органів публічної влади. Міжособистісна довіра на мікрорівні, тобто між людиною-людиною, між людиною та соціальною групою варто окреслити основним фактором, що впливає на становлення особистості являється процес соціалізації - процес набуття та засвоєння індивідом системи норм, цінностей та правил поведінки у суспільстві. Проходячи даний процес на людину впливає в першу чергу її оточення і залежно від нього і формується довіра до людей. Первинна соціалізація — охоплює дитинство, юність та молодість і є характерною тим що людина соціалізується через своє безпосереднє оточення (родина, друзі, родичі). Інститутами соціалізації є сім'я та освіта.

Детальніше зупинимось на освітньому факторі. Освіта як соціальний інститут має історичний характер. Як зазначалося, система освіти як соціальний інститут, суттю ж, внутрішньою основою, найважливішою ознакою освіти є її здатність впливати на розвиток людини, готувати особистість до активної соціальної діяльності. У процесі навчання людина засвоює соціальний досвід у формі знань, розвиває свої задатки та здібності, формує інтереси й нахили. Тут закладаються основи світосприйняття молодої людини, розвиваються її здібності, навички суспільної діяльності. Через освіту здійснюється передача інформації про нагромаджені людством цінності матеріальної і духовної культури, забезпечується наступність у розвитку суспільного виробництва. Знання є провідною формою діяльності суб'єкта, його соціалізації. Вони стимулюють розвиток пізнавальних здібностей особистості, закладають основи допитливості, прагнення знань, пізнавальних потреб. Усе це зумовлює формування спрямованості індивіда на активну соціальну діяльність, ініціативу й творчість. Політична сфера являється вихідною точкою формування політичної довіри, тут індивід набуває політичного досвіду шляхом включення його у

політичну систему, в управління політичними процесами. Найважливішими результатами становлення довіри до політичних інститутів є політичні переконання, почуття, цінності й норми політичної діяльності, що роблять суспільство спроможним забезпечити збереження, модернізацію чи зміну політичного режиму.

Таким чином політична довіра - соціально-психологічне чуття і стан, властиві як окремим людям, так і спільностям людей, що полягає в ідентифікації політичних інтересів та носіїв їх. Вагоме місце у формування політичної довіра займає міжособистісна довіра, що розвивається з процесом соціалізації. Суб'єктом і об'єктом довіри політичної можуть бути як окремі політичний діяч, так і політична організація, держава.

Томка І.Є.

ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ТЕРМІНОТВОРЕННЯ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Останніми роками з'являються нові термінологічні словники, які мають на меті упорядкувати сучасну медичну термінологію з урахуванням найновіших досягнень і тим самим полегшити комунікацію фахівців.

Велику роль у професійній практиці відіграють перекладні словники - дво - і багатомовні. Значення їх невинно зростає навіть з огляду на економічні вигоди. Актуальним, на нашу думку, є, зокрема створення трьохмовного стоматологічного французько-латинсько-українського словника.

Медичні терміни мають свої морфологічні та лексичні особливості творення, в залежності від яких існують різні засоби їх перекладу. Терміни виділяють прості, афіксальні, складні та терміни-словосполучення. Проте не завжди в перекладі можлива реалізація певної конструкції слова чи словосполучення, тому що основною метою перекладача є передати адекватний зміст терміна.

Термінологія, у тому числі й стоматологічна, є багатофункціональною мовною формацією та являє собою сукупність термінів, у якості яких виступають одиниці лексичного рівня. Терміни є засобом реалізації функцій термінологічної системи, а функції цієї системи є одночасно функціями термінів. Вивчення особливостей функцій, що властиві стоматологічним термінам, поряд з особливостями їхнього продукування і структурно-семантичних характеристик, є закономірним етапом лінгвістичного аналізу досліджуваних одиниць.

У сфері функціонування термінологічна лексика, співіснуючи з лексикою загальноживаною, підпорядкована універсальним законам мови, одним із проявів чого є багатозначність термінів, що спостерігається також у стоматологічній терміносистемі.

Наприклад: étranglement (m) – 1. стиснення, звуження, перехват 2. защемлення 3. перетяжка; depo (m) – 1. Депо (напр. крові) 2. осадок, відстій 3. відкладення 4. наліт; medicine (f) – 1. медицина 2. терапія 3. ліки, лікарський засіб 4. медична практика.

Вирішальним фактором у виборі правильного значення багатозначного терміна при перекладі є контекст, наприклад: accident (m) – 1. нещасний випадок, травма 2. ускладнення (під час хвороби) 3. аварія, поломка; в контексті - accident d'éruption des dents - анатомія прорізування зубів.

Найбільша кількість похідних слів утворена від дієслів, напр.: anesthésier – анестезувати, обезболювати; anesthésie (f) – анестезія (1. втрата чутливості, 2. обезболювання); anesthesiometre (m) - анестезіометр; anesthésique – анестезуючий, обезболюючий; anesthésique (m) - анестетик, анестезуючий засіб; anesthésiste – réanimateur (m) –анестезист – реаніматолог.

Слід звернути особливу увагу на переклад термінологічних сполучень, які складаються з декількох слів, оскільки без допомоги викладача студентам не завжди вдається правильно перекласти подібні сполучення у тексті, напр: alesage (m) canalair – розширення кореневого каналу зуба; appareil (m) a detartre – прилад для видалення зубного каменю; ameloblastome (m) solide dentifie – одонтома; amputation (f) camerale – видалення коронкової пульпи та інші.

Стоматологічні терміни відносяться до різних лексико-семантичних груп, з яких найбільш численними є: терміни-іменники, що позначають найменування фізіологічного процесу або стану (наприклад, aerodontie (f) аеродонтія: зубний біль, що виникає при пониженому атмосферному тиску); найменування медичної процедури (наприклад, aurification (f) - аурифікація: пломбування золотом); найменування медичного приладу або пристрою (наприклад, bridge (m) – зубний протез, який прикріплюється до сусідніх зубів, міст); найменування частини організму людини або його структури (напр., adamantineblaste (m) – адамантобласт: епітеліальна клітина, яка утворює зубну емаль); назву захворювання (напр., alveolyse (f) – альвеолярна піорея: хронічне гнійне запалення зубних альвеол); якість, ознаку, властивість медичного процесу чи стану (напр., anticarieux, -se (adj) – антикаріозний, який перешкоджає розвитку карієсу; edenter (vt) - видаляти зуби) та терміни з іншими семантичними особливостями.

Останніми роками відчувається гостра необхідність у словниках з медичної термінології основними мовами. Виходячи з того, що латинська мова є міжнародною мовою медичної термінології, було вирішено побудувати наш словник з лексикою, складеною також із латинськими термінами. У

багатомовному словнику латинський термін може легко служити терміном - посередником, який дозволить зробити максимально близький переклад з однієї мови на іншу.

Розвиток науки і техніки безпосереднього пов'язаний з появою нових значень у термінів з утвердженою семантичною структурою; поряд з цим народжуються терміни, які взагалі не зафіксовані. Нові терміни виникають настільки швидко, що і спеціалісти, і термінологи з об'єктивних причин не можуть своєчасно й оперативно реагувати на цей процес. Саме тому назріла необхідність укладання та редакції навчального словника-розмовника з фаху «Стоматологія».

Троянський В.А.

ПЛЮРАЛІЗМ ПАРАДИГМ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Кафедра суспільних наук та українознавства

Буковинський державний медичний університет

Актуальність теми дослідження зумовлена радикальними змінами у всіх сферах життя сучасного світу й України. Масштабність постмодернізму в сучасному соціально-гуманітарному знанні супроводжується його внутрішніми суперечностями. Створюючи нові епістемі на фундаменті старих парадигм, уніфікуючись і водночас руйнуючи залишки попередніх „проектів життя”, постмодернізм пов'язаний з суперечливими процесами глобалізації та вестернізації. Претензії на універсалізацію знання (синергетика, герменевтика, структуралізм) фактично відтісняють, а почасти й ігнорують проблему цінності науки і виховання, зокрема методологічні аспекти формування загальної картини світу як методологічної парадигми соціально-гуманітарного знання.

У механізмі синтезу соціально-гуманітарного знання спонтанно зростають можливості формування комплексних міждисциплінарних проблем і напрямків дослідження, способів світоглядного і методологічного їх забезпечення, актуалізації ціннісних орієнтирів у кон'юнктивному, міжтеоретичному, міждисциплінарному та міжгалузевому синтезі природничих, технічних та соціально-гуманітарних галузей. Дослідження цих парадигм сприятиме глибшому проникненню у детермінації суттєвої переорієнтації розвитку українського суспільства і, водночас, суперечностей стратегічних і тактичних, теоретичних та емпірично-практичних дій владних структур.

Маючи деяку перевагу щодо класичних парадигм, зокрема нормативної модальності, синергетичний підхід, наприклад, як постнекласична парадигма, є способом наукової репрезентації, що базується на принципах нелінійності, універсальної самоорганізації як ланки біфуркації, відкритості самоорганізованих систем. Проте довільна екстраполяція фізичних, хімічних, психологічних, медичних, соціологічних, гуманітарних моделей-інтерпретацій або елімінує ціннісну парадигму, або гальмує ціннісно-практичне бачення об'єктів самоорганізації, орієнтацію на можливу корекцію нестійких систем. Довільна ж орієнтація, скажімо, смислових констант духовності певною мірою нівелює багатозначність цього феномена, звужує проблемні поля дослідження соціально-гуманітарного знання, ціннісного потенціалу людського буття як своєрідного простору духовного саморозвитку людини.

Подібне стосується й інших постмодерністських парадигм (герменевтики, постпозитивізму, структуралізму), у яких не враховується процес активізації певних категорій цінностей за умов демократизації життя в Україні: демократія, справедливість, закон і правопорядок, свобода, творчість, любов, спілкування, діяльність, сенс життя, добро, обов'язок, щастя, відповідальність, людяність, совість, честь, гідність, державність, національна ідея, традиції, мова і т. д.

Шалаєва А.В.

МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Під час аналізу нових невідомих термінів вокабулярію стоматології виведення терміна відбувається на основі його внутрішньої структури.

Дослідження специфіки словотворчих процесів у межах сучасної термінології базується на основоцентричному підході. За вихідну одиницю береться твірна основа, з якої починається словотворчий процес і яка є лексико-семантичним ядром при утворенні похідних основ. Твірні основи реалізують свої словотвірні можливості за моделями, властивими певній мові: префіксація, суфіксація, словоскладання, скорочення, конверсія.

Хоча серед похідних основ медичних термінів більше половини складають іменники (що свідчить про характерну для медичної термінології тенденцію до номіналізації), медичні терміни можуть бути представлені усіма повнозначними частинами мови, оскільки будь-яка сучасна терміносистема повинна відповідати не тільки вимогам номінації специфічних об'єктів і понять, а й забезпечувати можливість вираження усього розмаїття взаємостосунків і зв'язків між ними, навколишньою діяльністю та мовним соціумом.

Будь-яка система має певну організацію, тобто структуру цієї системи. Аналіз складних термінів показує, що домінують препозитивні атрибутивні термінологічні словосполучення. Вони утворюються шляхом поєднання ряду компонентів і інколи представляють труднощі для перекладу через